

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 2/2011 vp**

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairaus-
vakuutuslain 13 luvun 11 §:n väliaikaisesta
muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 31 päivänä toukokuuta 2011 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 8/2011 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Virpi Korhonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lääketieteen tohtori, oikeustieteen tohtori Lasse Lehtonen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- professori Kaarlo Tuori
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia väliaikaisesti siten, että Kansaneläkelaitos voi korvata Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten lisäksi myös niitä kustannuksia, jotka syntyvät ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta. Korvausta maksetaan niiden järjestämistapakokeiluun osallistuvien ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta, jotka ovat maksaneet vapaaehtoisen terveydenhoitomaksun ja saaneet näin oikeuden käyttää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palveluita. Laki ei si-

sällä muutoksia korvattavan toiminnan sisältöön.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2011 ja olemaan voimassa 30 päivään kesäkuuta 2015. Lakia sovellettaisiin niihin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta 1 päivän elokuuta 2011 ja 31 päivän heinäkuuta 2014 välisenä aikana.

Hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotusta tarkastellaan suhteessa perustuslain 6 §:ään sisältyvään yhdenvertaisuusperiaatteeseen ja syrjintäkieltoon. Hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Nykytila

Terveystalain (1326/2010) 17 §:ssä säädetään opiskeluterveydenhuollosta. Sen 1 momentin mukaan kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista peruskoulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Yliopistojen ja -ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Hallituksen esityksestä (s. 2) käy ilmi, että mainitun säännöksen nojalla Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) tuottaa korkeakoulu- ja ammattikorkeakoulupaikkakuntien puolesta lakisääteisiä opiskeluterveydenhuollon palveluita yliopisto-opiskelijoille. Ammattikorkeakouluopiskelijat eivät kuulu YTHS:n toiminnan piiriin, vaan heidän opiskeluterveydenhuoltonsa tuotetaan terveyskeskusten kautta.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voi suorittaa YTHS:lle kohtuullisen korvauksen sen järjestämisen perusterveydenhuollon kustannuksista. Perusterveydenhuollon sisältö on määritelty pykälän 2 momentissa.

Uudistusehdotus

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:ään lisättäisiin säännös ns. järjestämistapakoikeudesta. Sen mukaan edellä selostettua korvausmenettelyä voitaisiin soveltaa myös niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat kunnan tai kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan kuntayh-

tymän ja YTHS:n terveydenhuoltolain 17 §:n 1 momentin nojalla tekemän sopimuksen perusteella ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä siltä osin kuin kyse on perusterveydenhuollosta.

Kyseessä ei kuitenkaan olisi pysyvä eikä myöskään kattava järjestely vaan kokeilu, joka ajallisesti kestäisi kolme vuotta ja alueellisesti rajoittuisi hallituksen esityksen perustelujen (s. 4) mukaan ainakin tässä vaiheessa Seinäjoelle ja Lappeenrantaan.

Lakiehdotuksen valtiosääntöoikeudellinen arviointi

Yleistä kokeilulainsäädännöstä

Kokeilulainsäädännölle on tyypillistä, että siinä tehdään eroja sääntelyn soveltamisessa esimerkiksi henkilöön liittyvin tai maantieteellisin perustein. Tällöin lakiehdotusta joudutaan arvioimaan erityisesti perustuslain 6 §:n 1 momenttiin sisältyvän yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu perusoikeusuudistuksen esitöiden perusteella myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samankaltaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia kansalaisille. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasarvoa (HE 309/1993 vp, s. 42—43). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (ks. esim. PeVL 64/2010 vp, s. 2, PeVL 28/2009 vp, s. 2/II, PeVL 38/2006 vp, s. 2/I, PeVL 1/2006 vp, s. 2/I ja PeVL 59/2002 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunta onkin käytännössään hyväksynyt esimerkiksi vapauttamisen työnantajan sosiaaliturvamaksusta eräissä Pohjois-Suomen kunnissa sekä tietyissä saaristokunnissa (ks. PeVL 39/2002 vp). Valiokunnan mielestä lakiehdotus ei varsinkaan kokeilulakina ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen.

Kokeilun sisältö ja toimeenpano

Kuten edeltä on käynyt ilmi, kokeilu koskee ammattikorkeakouluopiskelijoiden perusterveydenhuollon *toteuttamistapaa* eikä terveydenhuollon *sisältöä*. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 7) painotetaankin, että ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus vaikuttaa opiskelijoille annettavan palvelun sisältöön tai laatuun. Tällaisena lakiehdotuksesta seuraava vaikutus opiskelijoiden yhdenvertaisuuteen heidän opiskelupaikkakuntansa perusteella jää varsin vähäiseksi eikä ole valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen.

Valiokunta on kuitenkin aiemmassa käytännössään edellyttänyt, että kokeilualue on määri-

teltävä suoraan laissa tai toissijaisesti sidottava sen määrittäminen laissa riittävän täsmällisesti säädettyihin kriteereihin (ks. PeVL 39/2002 vp, s. 2/II, PeVL 11/2002 vp, s. 3/II ja PeVL 19/1997 vp, s. 2/II). Tämän vuoksi valiokunta pitää tarpeellisena, että lakiehdotusta täsmennetään tällä tavoin.

Muuta

Lakiteknisenä seikkana perustuslakivaliokunta kiinnittää sosiaali- ja terveystieteiden huomiota siihen, että sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n soveltamisalan laajetessa ehdotetulla tavalla ammattikorkeakouluopiskelijoihin on syytä harkita myös pykäläotsikon tarkistamista.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

*että lakiehdotus voidaan käsitellä taval-
lisen lain säätämisjärjestyksessä.*

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Johanna Ojala-Niemelä /sd
jäsen. Lasse Hautala /kesk
Kalle Jokinen /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Pia Kauma /kok (osittain)
Kimmo Kivelä /ps
Anna Kontula /vas

Johannes Koskinen /sd
Antti Lindtman /sd
Tom Packalén /ps
Vesa-Matti Saarakkala /ps
vjäs. Elisabeth Naucélér /r
Kimmo Sasi /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.